

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

TIL

post.kirkeradet@kirken.no

Deres ref: 16/2425 - 1 HAA (16/21014)

Vår ref: 16/xx - 008

Dato: 7.9.2016

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

Postadresse

Postboks 1075 Blindern
0316 Oslo

Besøksadresse

Domus Theologica, Blindernveien 9

Telefon: 22 85 03 10

Telefaks: 22 85 03 01

praktikum@teologi.uio.no

<http://www.praktikum-pts.no/>

Vigselsliturgi og forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par

Hørings svar fra Det praktisk-teologiske seminar

Det praktisk-teologiske seminar takker for anledningen til å uttale seg om Kirkerådets forslag til vigselsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par. Vi avgir med dette vår uttalelse til de punktene Kirkerådet har bedt om synspunkter på.

Vi er glade for at Kirkemøtet har vedtatt at det skal lages en vigselsliturgi som vil gjelde for par uavhengig av seksuell legning og kjønnsidentitet. Det er flott at man har behandlet saken raskt og at den kan behandles på Kirkemøtet allerede i 2017.

Likevel har vi noen grunnleggende innvendinger til forslaget. Man har i arbeidet tolket ordet "tilsvarende" i Kirkemøtets vedtak strengt og lagt seg svært tett opp til vigselsliturgien fra 2003. Dette bringer med seg noen viktige prinsipielle utfordringer. Selv om disse antakeligvis ikke kan løses endelig før Kirkemøtebehandlingen i 2017, velger vi å ta dem opp her, som et bidrag til en samtale som vi mener bør fortsette.

1. Mener dere at forslaget svarer godt til Kirkemøtets vedtak?

Det er to grunner til at vi mener "tilsvarende" i Kirkemøtevedtaket er tolket for strengt i forslaget:

For det første tvinger det den nye liturgien i for stor grad inn i den gamle liturgiens teologiske premisser. For det andre begrenser det fleksibiliteten som kunne gjort at liturgien bedre kunne møte behov til forskjellige typer par. Vi vil gå inn på den første innvendingen under dette punktet og kommer tilbake til den andre under de punkt hvor det er aktuelt.

Kirkerådets høringsdokument har en opplysende gjennomgang av den liturgiske utviklingen når det gjelder vigsler i Norge. Høringsdokumentet har en historisk gjennomgang av luthersk vigselsliturgi, og fremhever den konsekvente plasseringen av ekteskapsinngåelsen først, som en fastholdelse av ekteskapet som en verdslig ordning som utfylles med kirkens bønn og velsignelse. I denne delen av dokumentet

fremheves altså liturgiens rekkefølge, dens ”ordo”, som teologisk betydningsfullt. I omtalen av vigselssliturgien av 2003, fremheves det imidlertid at endringen i rekkefølge her, hvor ekteskapsinngåelsen plasseres mot slutten, kun ble foretatt av regimessige grunner. Her mener vi dokumentet underspiller at det i 2003-liturgien ligger en dreining mot en mere sakramental forståelse av ritualet. Bruken av begrepet ”fundamentalord” i forarbeidene, valget av tekster forut for ekteskapsinngåelsen, og plasseringen av ekteskapsinngåelsen som respons på skriftlesning og forkynnelse, gir inntrykk av et virksomt ritual som gjør ekteskapet mer til en kristelig enn verdslig ordning.

Forarbeidene til forslaget til nytt vigselssritualet gjør det tydelig at vigselssliturgien av 2003 ikke er et velegnet grunnlag. I Bispemøtevedtaket som forslaget støtter seg på, vender flertallet tilbake til en luthersk forståelse av ekteskapet som en verdslig ordning, mens mindretallet synes å argumentere på en måte som passer med 2003-liturgien. Det innebærer etter vårt skjønn at samtalen om vigselssliturgi må fortsette. Dette dreier seg ikke bare om samlivsetikk, men om sakramentssyn. Kirken kan ha ulikt syn på ekteskapet som etisk spørsmål, men det blir langt mer problematisk om forskjellige deler av kirken holder seg med ulike sakramenter. Man bør sette i gang en prosess med å finne frem til en vigselssliturgi som ikke gir inntrykk av at kirken tenker to forskjellige ting om dette ritualets verdi og funksjon.

Forslaget forholder seg til flertallet i Bispemøtets begrunnelse ved å fjerne ”fundamentalordene” fra liturgien. Det fremstår som et godt grep. Vår anbefaling er at man vender tilbake til strukturen fra 1977-liturgien. Den er langt bedre egnet som grunnlag for en vigselssliturgi i samsvar med Bispemøtets begrunnelse. Denne strukturen vil også gjøre det mulig å ritualisere ulike ekteskapsformer uten å la det fremstå som at de hviler på ulikt grunnlag. Man tar utgangspunkt i parets løfter og den kontrakt de inngår med hverandre, og kan siden velge tekster og bønner som tiltaler ulike former for samliv, også ekteskapet som heterofilt reproduksjonsfelleskap.

Når man nå har lagt bak seg spørsmålet om hvorvidt homofile skal få gifte seg i kirken, bør man forsøke å komme til forståelse om hvordan vigselssritualet er å forstå teologisk. Den sakramentale forståelsen av ritualet har etter vårt skjønn klare svakheter: Den lar ritualet gjøre kjærligheten til noe annet enn den ellers er, den gir inntrykk av at den kristne kjærlighet rommes av ekteskapet, og, enda verre, at det er den kristne kjærlighet som holder partene sammen og som er grunnlaget for den ekteskapelige kontrakt. Den vender fokuset i for stor grad bort fra kallsetikken og de praktiske hensyn som ekteskapet er ment å sikre, og som går utover tosomhetens romantiske kjærlighet. Synet på ekteskapet som en verdslig ordning har derimot den styrke at den lar den kristne kjærlighet være noe som går langt utover den ekteskapelige kontrakt, den som ikke søker sitt ikke eget, gjengjelder ondt med godt, gir sitt liv for sine venner etc.

På denne bakgrunn mener vi at man bør vedta Kirkerådets forslag som midlertidig ordning, men samtidig vedta å arbeide med en ny felles vigselssliturgi til erstatning for 2003-liturgien.

2. Er dere enig i benevnelsen på liturgien?

Nei, navnet som er valgt klinger ikke godt. På sikt bør man ha en vigselssliturgi som ganske enkelt heter Vigselssliturgi, alternativt Felles vigselssliturgi. Dersom man vedtar å bruke foreslått liturgi frem til arbeidet med ny ordning er fullført, kan dagens ordning kalles Vigselssliturgi 2017.

3. Alminnelige bestemmelser

I punkt 2 mener vi formuleringen “... foretas for Guds ansikt, og er derfor en kirkelig handling av gudstjenestelig karakter” er uheldig. Det er vanskelig å se hva “for Guds ansikt”, betyr i denne sammenhengen. Slik vi ser det, er det forkynnelsen, bønnen og velsignelsen som gjør vigselssritualet til en gudstjenestelig handling.

4. Den innledende teksten

Vi synes henvisningen til at ritualet skal "tilsvare" 2003-ritualet er en for svak begrunnelse for ikke å ta inn den kjønnsinkluderende treenighetsformelen som nå er en del av den ordinære gudstjenesteordning. Nettopp i en liturgi som er ment å inkludere, er dette viktig.

I tillegg mener vi at det er en bedre gudstjenestelig form at den innledende velkomsten etterfølges av en kort bønn for paret, for eksempel etter modell av den danske vigselformen, istedenfor de tekstlesningene som er satt opp, og som etter salmen følges av mange, til dels lange skriftlesninger.

5. De innledende ordene

Vi er enig i at en innledning til liturgien må fortelle noe om dens formål. Spørsmålet er om den formen som er foreslått nå er tjenlig for liturgiens helhet, den virker ordtung og formanende. Flere av elementene i denne innledningen gjentas i forbønnene for paret. Vi hadde foretrukket at denne innledningen hadde blitt erstattet med en godt utarbeidet og poetisk formet kollektbønn, som forteller oss om denne kirkelige handlingens karakter.

6. Forslaget til to obligatoriske lesninger

Ideelt sett mener vi at obligatoriske tekstlesninger bør utelates, slik at prest og par kan finne fram til passende tekster som avspeiler deres livssituasjon. Det finner vi naturlig, siden en har gått vekk fra de såkalte "fundamentalordene", 1. Mos 1:27-28 og Matt 19:4-6 som obligatoriske lesninger. Uttrykket "fundamentalord" var en uheldig ordbruk, som førte tanken til "innstiftelsesord" og ekteskapet som sakrament. Verken de foreslåtte obligatoriske leddene eller de øvrige valgfrie handler om ekteskap, men generelt om kjærlighet, ansvar og fellesskap. Dette gjør dem også velegnet til å uttrykke visjoner for menneskelig fellesskap, også for ekteskap, ubundet av kjønn på paret.

7. Ekteskapsinngåelse

Dette synes vi er godt løst i forslaget.

8. Punktene 8 – 13

Dette synes vi er godt løst i forslaget.

9. Nye skriftlesninger

Her er det fint med mange tekster å velge i, slik at den enkelte vielse kan tilpasses den konkrete anledning. Det er fint at også de tradisjonelle tekstene, brukt som obligatoriske lesninger i 1977 og 2003-utgaven er beholdt og kan velges. Det bør også være mulig å velge andre tekster dersom liturg og par finner at det er ønskelig. Tekstene fra 1. Sam 18, 1-4 om vennskap og kjærlighet mellom menn, og Gal 3, 26-28 om mangfoldet i fellesskapet i Kristus, bør være med blant tekstene man kan velge.

10. Forbønnsliturgi

Vi mener at de samme endringene bør gjennomføres i forbønnshandlingen som i vigselfiturgen.

Sivert Angel (sign.)

Rektor